

SUVREMENI TRENDVI U TURIZMU KAO PRILIKA ZA KREIRANJE NOVIH TURISTIČKIH DOŽIVLJAJA SLAVONIJE I BARANJE

Lidija BAGARIĆ

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Sveučilište u Rijeci, Primorska 46, Opatija, Hrvatska
lidijab@fthm.hr

Sažetak

Turizam kao pojava izrazito je dinamičan i neprestano se mijenja, posebice pod utjecajem novih tehnologija, društvenih trendova i specifičnih potreba turista. Hrvatska je na svjetskom turističkom tržištu prepoznata kao izrazito poželjna turistička destinacija, što znatno doprinosi cjelokupnom gospodarskom razvoju. Unatoč tomu što turizam u priobalnom dijelu ima dominantnu ulogu, kontinentalni turizam također ima značajan potencijal za razvoj novih turističkih doživljaja. Slavonija i Baranja kao vodeće regije kontinentalne Hrvatske obiluju bogatom povijesnom i kulturnom baštinom, tradicijom i prirodnim ljepotama, ali često ostaju nedovoljno valorizirane u turističkom smislu. Stoga je svrha rada istražiti potencijale i izazove razvoja turizma u Slavoniji i Baranji te identificirati strategije koje mogu doprinijeti snažnijem turističkom razvoju. Radom se nastoji dati odgovor na istraživačko pitanje: otvaraju li suvremeni trendovi u turizmu nove mogućnosti razvoja turističkih proizvoda u Slavoniji i Baranji te koji su ključni faktori za uspješnost? Sukladno tomu analizirat će se mogućnosti otvaranja novih prilika za kontinentalni dio Hrvatske. Analizirat će se i faktori koji utječu na turističku privlačnost Slavonije i Baranje, uključujući kulturnu baštinu, gastronomiju, ruralni turizam te aktivnosti povezane s prirodom i ekoturizmom. Cilj je istraživanja pružiti uvid u suvremene trendove u turizmu i analizirati kako trendovi poput potražnje za autentičnim iskustvima, održivim turizmom i digitalne transformacije mogu pružiti nove prilike za razvoj tog dijela Hrvatske. Kroz primjere dobre prakse istražiti će se mogućnosti integracije tradicionalnih i inovativnih turističkih sadržaja u nove turističke doživljaje. Rezultati ukazuju na važnost suradnje turističkih dionika, lokalne zajednice i državnih institucija u promicanju atraktivnosti Slavonije i Baranje te potrebi poticanja daljnjih inicijativa prema održivom razvoju turizma u tom dijelu Hrvatske. Zaključeno je da ne nedostaje ideja i inovativnosti, ali je potrebna veća suradnja dionika u oblikovanju i promociji turističkih vrijednosti. Rad nastoji pružiti smjernice i preporuke za daljnji razvoj turizma u Slavoniji i Baranji s ciljem promicanja održivog razvoja i jačanja konkurentnosti.

Ključne riječi: turizam, trendovi, Slavonija i Baranja, potencijal razvoja

Ključna poruka rada: Turizam je dinamičan i pod utjecajem novih tehnologija, društvenih trendova i potreba turista, pa se time otvaraju nove prilike za razvoj kontinentalnog turizma. Rad istražuje suvremene trendove u turizmu i analizira faktore koji utječu na turističku privlačnost Slavonije i Baranje te ističe potrebu za integracijom sadržaja i suradnjom dionika.

1. Uvod

Turizam je jedan od snažnih pokretača globalnog gospodarstva i kao takav može biti ključan faktor u socioekonomskom razvoju određenog područja. Dinamičnost i sposobnost prilagodbe promjenama čine turizam pokretačem ne samo ekonomskog rasta, nego i promjena u društvenom, kulturnom i okolišnom aspektu. Posljednjih desetljeća turistička industrija suočava se s nizom transformacija potaknutih razvojem suvremene tehnologije, novim društvenim trendovima i sve specifičnijim potrebama današnjih turista (Buckley i sur., 2015; Pencarelli, 2020; Singh i Sharma, 2023). Pojava novih oblika turizma i sve veća potražnja za autentičnim i personaliziranim iskustvima uz naglasak na većoj okolišnoj i društvenoj odgovornosti, samo su neki od faktora koji su redefinirali način na koji se percipira suvremeni turizam (UNWTO, 2023). U značajnom su napredovanju tehnološke i telekomunikacijske industrije, uređaji postaju sve više povezani i podržani suvremenim tehnološkim rješenjima kao što su umjetna inteligencija, proširena i virtualna stvarnost, 5G mreža i sl. Informacijska tehnologija postala je sastavni dio svakodnevnog života, promijenila je način života, rada i provođenja slobodnog vremena (UNWTO, 2020). Sve više dolazi do brisanja granica između radnog vremena i odmora. Zbog primjene suvremenih komunikacijskih tehnologija mijenjaju se životne okolnosti pa ljudi imaju mogućnost rada na daljinu i sve više raste jedan novi segment turista tzv. digitalni nomadi. Osim toga, pojačava se svijest za potrebom zaštite okoliša i očuvanjem resursa te jača ekonomija dijeljenja. Turizam je jedan od prvih sektora koji je digitalizirao poslovne procese na globalnoj razini, posebice u području online rezervacija letova i hotela. Umjetna inteligencija zamjenjuje stvarne ljude i pretpostavka je da će u skoroj budućnosti taj razvoj biti još snažniji (Revfine, 2024).

Hrvatska je na globalnom turističkom tržištu prepoznata kao jedna od najatraktivnijih destinacija u Europi. Bogata povijesna i kulturna baština, zavidne prirodne ljepote, raznolikost gastronomske i druge ponude te gostoljubivost domaćina, čine Hrvatsku poželjnom turistima iz cijelog svijeta. Ipak, priobalni turizam zauzima dominantnu ulogu jer su obala i otoci ipak glavni magnet za turiste (Payne i sur., 2023). Koncentracija turističkog prometa na obali rezultirala je razvojem infrastrukture i većom ekonomskom aktivnosti, ali je isto tako stvorila nove potrebe i izazove u planiranju ravnomjernog razvoja zemlje (Kelić i sur., 2020; Šimundić i sur., 2022). Kontinentalni dio Hrvatske

nudi sasvim drugačiji, ali podjednako vrijedan i atraktivan turistički doživljaj. Slavonija i Baranja su bogate povijesnom i kulturnom baštinom, prirodnim ljepotama i specifičnom gastronomijom (Slatinac, 2016). Ove regije, smještene u srcu Panonske nizine, poznate su po svojoj bogatoj povijesti, autentičnim ruralnim krajolicima i raznolikoj kulturnoj ponudi koja se oslanja na tradiciju i narodne običaje. Međutim, unatoč svom velikom potencijalu, turizam u Slavoniji i Baranji često ostaje u sjeni popularnih priobalnih destinacija (Grgić i sur., 2017). Ova podzastupljenost kontinentalnog turizma dovela je do potrebe za promišljanjem novih strategija razvoja i valorizacije turističkih resursa Slavonije i Baranje. Obzirom na suvremene trendove u turizmu koji se sve više usmjeravaju prema autentičnim, održivim i personaliziranim doživljajima, Slavonija i Baranja imaju jedinstvenu priliku za razvoj specifičnih turističkih proizvoda koji mogu privući novi segment turista. Održivi turizam, enogastronomski turizam, ekoturizam, kulturni turizam i ruralni turizam samo su neki od oblika turizma koji se mogu razvijati (Bartoluci i sur., 2015). Suvremeni turisti sve više cijene destinacije koje nude autentičnost, prirodne ljepote i mogućnost dublje interakcije s lokalnim stanovništvom i njihovim načinom života (Chon i Hao, 2024).

Cilj ovog rada je istražiti na koji način suvremeni trendovi u turizmu mogu otvoriti nove perspektive i mogućnosti kreiranja inovativnih turističkih sadržaja u Slavoniji i Baranji. Pitanje na koje se nastoji odgovoriti je: Otvaraju li suvremeni trendovi u turizmu nove mogućnosti razvoja turističkih proizvoda u Slavoniji i Baranji te koji su ključni faktori za njihov uspjeh? Kako bi se odgovorilo na ovo pitanje, u radu će se analizirati aktualni trendovi te identificirati potencijalni turistički proizvodi koji se temelje na kulturnoj baštini, gastronomiji, prirodnim ljepotama i ruralnom načinu života Slavonije i Baranje. Integracijom tradicionalnih vrijednosti s inovativnim pristupima digitalne transformacije i održivosti, Slavonija i Baranja mogu postati prepoznatljive destinacije koje će privući turiste željne autentičnih iskustava i istovremeno doprinijeti očuvanju i unaprjeđenju lokalne zajednice i prirodnog okruženja. Kroz primjere dobre prakse iz drugih regija, rad će pružiti smjernice za daljnji razvoj turizma u Slavoniji i Baranji. Ove smjernice obuhvatit će strategije za jačanje suradnje između turističkih dionika, lokalne zajednice i državnih institucija, kao i preporuke za unaprjeđenje promocije i valorizacije turističkih resursa.

2. Teorijski okvir

Turistička industrija danas prolazi kroz duboke transformacije koje su rezultat promjena u preferencijama turista, novih tehnologija i sve veće osviještenosti o ekološkim i društvenim pitanjima.

2.1. Pregled aktualnih trendova u globalnoj turističkoj industriji

Prema najnovijim izvještajima Svjetske turističke organizacije (UNWTO, 2023), turizam se u 2023. godini nastavio oporavljati nakon pandemije, pri čemu globalni turistički dolasci dostižu 80–95% razina prije pandemije. Suvremeni trendovi poput autentičnosti,

održivosti, digitalne transformacije i ekoturizma igraju ključnu ulogu u oblikovanju turističke ponude i utječu na budućnost turizma. Ovi trendovi otvaraju prilike za razvoj manje razvijenih turističkih regija kao što su Slavonija i Baranja.

2.1.1. Održivi turizam

Održivi turizam temelji se na principima ekonomske, socijalne i ekološke održivosti, čime se nastoji zaštititi okoliš, očuvati kulturna baština i osigurati dugoročna korist lokalnim zajednicama (Murphy i Price, 2012; Edgell, 2019). Održivost je postala središnja tema globalne turističke industrije, s ciljem smanjenja negativnih utjecaja turizma na okoliš i društvo te promicanja odgovornog putovanja. Posebno se naglašava smanjenje ekološkog otiska i uključivanje lokalnih zajednica u turističke projekte. Ovaj pristup je ključan ne samo za zaštitu okoliša, već i za ekonomski rast lokalnih zajednica kroz održivi razvoj (UNWTO, 2023). Slavonija i Baranja, sa svojom netaknutom prirodom, bogatim poljoprivrednim resursima i kulturnim naslijeđem, predstavljaju idealno područje za razvoj održivog turizma. Razvoj turizma trebalo bi usmjeriti prema održivim praksama (Dwyer, 2023; Buhalis i sur., 2023). Održivi turizam nudi priliku da Slavonija i Baranja budu promovirane kao „eko“ i „zelene“ destinacije koje nude jedinstvena i ekološki odgovorna iskustva. Ekoturizam, kao specifičan oblik održivog turizma usmjeren na očuvanje prirodnih resursa i osnaživanje lokalnih zajednica nudi jedinstvene prilike za destinacije poput Slavonije i Baranje. Postoji značajan potencijal za razvoj raznih projekata ekoturizma koji potiču očuvanje prirode i generiraju prihod lokalnom stanovništvu (Stem i sur., 2003). Ekoturizam se fokusira na male grupe turista i naglasak stavlja na edukaciju i osveščivanje o važnosti očuvanja prirodnih resursa, čime se umanjuje utjecaj masovnog turizma na okoliš (Dwyer, 2023). Slavonija i Baranja, s parkovima prirode kao što su Papuk i Kopački rit, predstavljaju idealno područje za razvoj ekoturističkih proizvoda poput promatranja ptica, biciklizam u prirodi i razne edukativne ture.

2.1.2. Autentičnost u turizmu

Prema najnovijim izvješćima i analizama UNWTO-a, turisti budućnosti bit će sve više usmjereni na autentičnost i personalizirane doživljaje. Jedan od ključnih trendova je rastuća potražnja za autentičnim iskustvima koja omogućuju dublje povezivanje s lokalnim kulturama i prirodom. Moderni turisti žele više od klasičnih turističkih atrakcija i traže prilike za sudjelovanje u kulturnim aktivnostima, posjete manje poznatim destinacijama te interakciju s lokalnom zajednicom (UNWTO, 2023). Turisti traže dublje i smislenije veze s destinacijama i preferiraju jedinstvena iskustva koja reflektiraju kulturu, tradiciju i autentične lokalne običaje, za razliku od tradicionalnih oblika masovnog turizma (Zhao i Li, 2023). Turisti sve više teže iskustvima koja im omogućuju dublje povezivanje s lokalnom kulturom, običajima i zajednicom (Ning, 2017). Prema teoriji iskustvenog turizma, oni žele doživjeti nešto jedinstveno, duhovno ispunjeno i daleko od masovnog turizma, čime se otvara prostor za destinacije koje nude autentične lokalne doživljaje, posebno u ruralnim i nerazvijenim područjima (Coşkun, 2021; Genc, 2023). Ovaj trend može se značajno iskoristiti u Slavoniji i Baranji koje obiluju bogatom kulturnom baštinom, tradicionalnim manifestacijama, folklorom i specifičnom lokalnom gastronomijom.

2.1.3. Digitalna transformacija u turizmu

Digitalna transformacija u turizmu uključuje korištenje novih tehnologija, poput mobilnih aplikacija, virtualne i proširene stvarnosti koje omogućuju personalizirana i inovativna turistička iskustva. Digitalizacija ne samo da poboljšava korisničko iskustvo, već također omogućava učinkovitije upravljanje turističkim destinacijama, povećavajući konkurentnost na globalnom tržištu (UNWTO, 2023). Digitalna transformacija donosi velike promjene u načinu na koji turisti planiraju, rezerviraju i doživljavaju putovanja pa je uloga digitalnih platformi, mobilnih aplikacija i društvenih mreža postala ključna u kreiranju personaliziranih turističkih putovanja. Istovremeno je omogućen lakši pristup informacijama o destinacijama i uslugama (Chon i Hao, 2024). Tehnologije poput proširene stvarnosti, virtualne stvarnosti i umjetne inteligencije postaju sve važniji alati za turistički sektor, omogućujući nove načine prezentacije turističkih destinacija i usluga (Singh i Sharma, 2023). Tako digitalna transformacija pruža mogućnost za jačanje promocije i dostupnosti turističkih sadržaja. Primjerice, korištenje VR tehnologije može omogućiti virtualne ture kulturnih i prirodnih znamenitosti, čime se mogu zainteresirati potencijalni turisti prije nego fizički posjete destinaciju (Han i sur., 2019). Kreativna suradnja među dionicima u turizmu može pomoći da se manje poznate destinacije približe turistima (Shariffuddin i sur., 2020).

2.2 Turistički potencijal Slavonije i Baranje

Slavonija i Baranja imaju veliki turistički potencijal koji se temelji na bogatoj kulturnoj baštini, prirodnim ljepotama, poljoprivrednoj tradiciji i eno-gastronomskoj ponudi.

2.2.1. Povijesno-kulturna baština

Slavonija i Baranja obiluju bogatom kulturno-povijesnom baštinom koja predstavlja značajan turistički potencijal. Može se ponuditi izuzetna kombinaciju povijesnih lokaliteta, arhitektonskih spomenika, muzeja i kulturnih manifestacija koje turistima pružaju uvid u bogatu prošlost i tradiciju ovih krajeva. Povijesna baština datira još od antičkih vremena i omogućava raznolika iskustva za ljubitelje kulturnog turizma. Osim Osijeka kao najvećeg centra i njegove Tvrđe, postoje brojni lokaliteti koji mogu biti interesantni turistima poput Vučedolske kulture i arheoloških lokaliteta do herojske priče grada u novijoj povijesti. Zatim Vinkovci kao najstariji grad u Europi. Slavonija i Baranja poznate su po očuvanju nematerijalne kulturne baštine koja obuhvaća običaje, glazbu, plesove, zanate i kuhinju. Manifestacija Vinkovačke jeseni najveći je festival narodnih običaja u Hrvatskoj. Prikazuju slavonsku tradiciju kroz nastupe folklornih društava, a posjetitelji imaju priliku upoznati bogatu slavonsku nošnju, tradicionalnu tamburašku glazbu te izvorne slavonske pjesme i plesove. Manifestacija igra ključnu ulogu u očuvanju nematerijalne baštine i promociji slavonske kulture. Tradicionalni slavonski zanati, poput izrade keramičkih posuda, izrade slavonskih šokačkih nošnji i zlatoveza predstavljaju važno kulturno naslijeđe. Ovaj segment baštine nudi izuzetne mogućnosti za razvoj kulturnog turizma.

2.2.2. Eno-gastronomska ponuda

Jedan od ključnih turističkih potencijala Slavonije i Baranje je svakako bogata eno-gastronomska tradicija. Ove regije, osim što su poznate po svojoj kulturnoj i povijesnoj baštini, nude jedinstven doživljaj za ljubitelje hrane i vina, zahvaljujući raznovrsnoj poljoprivrednoj proizvodnji i dugogodišnjoj tradiciji spravljanja lokalnih specijaliteta. Eno-gastronomski turizam postao je sve popularniji oblik turističkog doživljaja (Rachao i sur., 2021), a Slavonija i Baranja, s bogatim naslijeđem u vinogradarstvu, proizvodnji rakije te pripremi tradicionalnih jela, imaju velik potencijal za razvoj ovog oblika turizma. Slavonija i Baranja poznate su po svojim vinogradima i kvalitetnim vinima, čime se prirodno nameću kao odredišta za vinski turizam. Traminac, koji se proizvodi u Iloku, bio je poslužen čak i na krunidbi kraljice Elizabete II., što dodatno doprinosi prestižu ovog vina. Posjetitelji mogu uživati u obilasku vinograda, vinskih podruma te sudjelovati u degustacijama uz stručno vodstvo. Vinske rute nude priliku za upoznavanje s procesom proizvodnje vina. Razvoj vinskih ruta s interaktivnim sadržajem koji bi uključivao radionice kušanja vina, tečajeve o vinogradarstvu i organizaciju festivala vina može značajno povećati atraktivnost Slavonije i Baranje. Turisti mogu posjetiti vinske podruma, sudjelovati u berbi grožđa te uživati u autentičnom slavonskom doživljaju. Slavonija i Baranja poznate su i po bogatom izboru tradicionalnih jela koja su usko povezana s lokalnom poljoprivredom i prirodnim resursima. Kulen, fiš-paprikaš, čobanac, šunka, domaći sirevi te razne vrste suhomesnatih proizvoda čine osnovu slavonske kuhinje i predstavljaju važan segment turističke ponude turistima koji traže autentične i domaće gastronomske doživljaje. Mnoge turističke destinacije mogu razviti tematske gastronomske ture koje uključuju posjete seoskim domaćinstvima, radionice pripreme kulena, kušanje vina i rakije, te sudjelovanje u lokalnim festivalima i manifestacijama. Ovakav oblik turizma omogućuje lokalnim proizvođačima da izravno plasiraju svoje proizvode, dok turistima pruža nezaboravno iskustvo. Integracija vinskog turizma s gastronomskim doživljajem, uz ponudu lokalnih delicija, može dodatno unaprijediti doživljaj turista, čineći Slavoniju i Baranju nezaobilaznim eno-gastronomskim odredištem.

3. Analiza primjera dobre prakse

Pregledom inovativnih i uspješnih projekata u različitim sektorima, analizirani su projekti koji mogu poslužiti kao primjeri dobre prakse koji su već implementirani u Europi i pokazali su se kao uspješni modeli razvoja. Pregled tih projekata omogućava identificiranje strategija i rješenja koja bi se mogla primijeniti u Slavoniji i Baranji, s ciljem jačanja turističke ponude i održivog razvoja.

3.1. Primjeri dobre prakse u Europi

Projekt Smart Villages (Leading Examples of Smart Tourism practices in Europe), koji financira Europska unija, promovira digitalizaciju i tehnološke inovacije u ruralnim područjima s ciljem poboljšanja kvalitete života i jačanja lokalne ekonomije. Smart

Villages inicijativa potiče primjenu pametnih rješenja u poljoprivredi, turizmu, obrazovanju i zdravstvu, koristeći digitalne tehnologije za optimizaciju resursa i bolje upravljanje ruralnim područjima. Projekt se oslanja na integraciju lokalne zajednice u proces donošenja odluka i testiranje novih tehnologija, što omogućava fleksibilnost i prilagodbu specifičnim potrebama svake regije.

3.1.1. Južni Tirol, Italija

Južni Tirol, regija na sjeveru Italije, poznata je po izuzetnom uspjehu u razvoju ruralnog i ekoturizma, a posebnu pažnju posvećuje održivom turizmu. Ova regija nudi autentično alpsko iskustvo kroz kombinaciju prirodnih ljepota, kulturnih tradicija i vrhunske gastronomske ponude. Južni Tirol je poznat po svojim planinskim selima, vinskim rutama i luksuznim seoskim smještajima, gdje posjetitelji mogu uživati u autentičnoj kuhinji, uključujući lokalne specijalitete i lokalnih vina. Osim toga, regija je razvila snažan koncept "Alpine wellness", gdje su turisti pozvani da uživaju u prirodi kroz planinarenje, biciklizam i boravak u eko-friendly smještajima, uz korištenje termalnih izvora i spa centara.

Moguća primjena - Južni Tirol može biti inspiracija za razvoj sličnog modela u Slavoniji i Baranji, ali s fokusom na slavonske ravnice i vinograde. Vinske rute koje povezuju vinarije u Baranji i Iloku, uz autentične gastronomske doživljaje i luksuzne smještajne kapacitete u obnovljenim seoskim domaćinstvima, mogle bi privući turiste zainteresirane za ruralni turizam. Slavonija može dodatno iskoristiti prirodne resurse, poput Kopačkog rita, Papuka i rijeka Dunava i Drave, za promociju aktivnosti na otvorenom, uključujući biciklizam i pješačenje. Uvođenje wellness centara i spa usluga u kombinaciji s poljoprivrednim aktivnostima i ekoturizmom može obogatiti turističku ponudu, čineći Slavoniju i Baranju atraktivnim destinacijama za posjetitelje koji traže opuštanje u prirodi.

3.1.2. Living Lab u Matosinhosu (Portugal)

Living Lab u Matosinhosu jedan je od vodećih projekata u Europi kada je u pitanju testiranje održivih tehnologija i rješenja. Matosinhos, grad u Portugalu, pokrenuo je ovaj projekt kao platformu za eksperimentiranje s inovativnim tehnologijama za održivi razvoj, uključujući pametne biciklističke staze koje prate potrošnju energije, solarne panele na javnim zgradama te sustave za smanjenje emisije CO₂. Uključivanje zajednice u proces donošenja odluka, testiranja tehnologija i edukacije ključno je za uspjeh ovog projekta. Projekt se također oslanja na integraciju različitih oblika održive mobilnosti, poput biciklizma i električnih vozila, kako bi smanjio zagađenje i povećao kvalitetu života.

Moguća primjena - Slavonija i Baranja mogu preuzeti koncept Living Laba kako bi integrirale održive tehnologije u poljoprivrednu i ruralnu infrastrukturu. Na primjer, seoska gospodarstva mogla bi koristiti pametne sustave za navodnjavanje i praćenje potrošnje energije, dok bi solarni paneli postavljeni na gospodarske objekte mogli osigurati energiju za poljoprivredne strojeve i ekološku proizvodnju. Razvoj biciklističkih

staza povezanih s ruralnim turističkim destinacijama i digitalnih platformi za praćenje emisija mogao bi potaknuti razvoj eko-turizma i omogućiti lokalnim zajednicama da testiraju nove tehnologije u sigurnom okruženju. Time bi se stvorile održive destinacije koje promiču zelenu ekonomiju i očuvanje okoliša.

3.1.3. Cork Digital Tourist Maps (Irska)

Cork, grad u Irskoj, implementirao je inovativni sustav digitalnih turističkih karata koje posjetiteljima omogućuju planiranje i istraživanje grada na jednostavan i interaktivan način. Ove digitalne karte uključuju interaktivne vodiče, GPS praćenje i informacije u stvarnom vremenu o lokalnim atrakcijama, restoranima, događanjima i smještaju. Kroz pametne kioske postavljene na ključnim točkama u gradu, turisti mogu pristupiti ovim informacijama putem mobilnih uređaja ili digitalnih ekrana, što im omogućuje personalizaciju itinerara. Sustav je osmišljen da poboljša iskustvo turista, olakša navigaciju te pruži relevantne informacije o atrakcijama.

Moguća primjena - sličan sustav mogao bi značajno unaprijediti turističku ponudu Slavonije i Baranje, posebno u ruralnim dijelovima gdje pristup informacijama nije uvijek dostupan. Postavljanjem digitalnih kioska u gradovima poput Osijeka, Vukovara i Iloka, turisti bi mogli jednostavno planirati svoje posjete vinskim cestama, kulturnim manifestacijama i prirodnim parkovima. Digitalne karte također bi olakšale pronalaženje smještaja i restorana te omogućile turistima praćenje događanja poput vinskih festivala, gastronomskih tura i edukativnih radionica. Ova tehnologija može pomoći u boljoj promociji manje poznatih, ali i već popularnih turističkih destinacija, čime bi Slavonija i Baranja postale dostupnije i privlačnije za širu turističku publiku.

3.1.4. Agroturizam u Toskani

Toskana je prepoznata kao jedna od vodećih regija u razvoju agroturizma, gdje seoska gospodarstva nude turistima smještaj i mogućnost sudjelovanja u poljoprivrednim aktivnostima. Ovaj oblik turizma pruža autentično iskustvo života na selu, gdje posjetitelji mogu sudjelovati u berbi grožđa, pripremi tradicionalnih jela, ili izradi maslinovog ulja. Agroturizam također doprinosi očuvanju ruralnih predjela i omogućuje lokalnim poljoprivrednicima dodatni izvor prihoda. Kombinacija ekoturizma, održivih poljoprivrednih praksi i edukativnih radionica čini ovaj model atraktivnim za turiste koji traže autentična iskustva i boravak u prirodi.

Moguća primjena - Slavonija i Baranja, s bogatom poljoprivrednom i vinogradarskom tradicijom, imaju savršene uvjete za razvoj agroturizma. Seoska domaćinstva mogu ponuditi turistima autentičan smještaj, sudjelovanje u poljoprivrednim radovima ili pripreme tradicionalnih jela. Također, uvođenje radionica koje turistima omogućuju da nauče o slavonskoj gastronomiji i vinarstvu može dodatno unaprijediti turističku ponudu. Agroturizam može doprinijeti revitalizaciji ruralnih područjima te pomoći u očuvanju tradicionalne poljoprivrede. Primjenom koncepta agroturizma u Slavoniji i

Baranji, turistima bi se omogućilo autentično iskustvo slavonskog sela, dok bi se lokalnim zajednicama omogućilo generiranje prihoda i očuvanje kulturne baštine.

3.1.5. Visit Tuscany digitalna platforma (Italija)

Toskana je razvila digitalnu platformu koja integrira kulturnu, prirodnu i gastronomsku ponudu regije, čime je postala jedan od vodećih primjera u digitalizaciji turizma. Platforma nudi interaktivne mape, personalizirane itinerare i virtualne ture, omogućavajući turistima da istraže regiju na inovativan način. Također, platforma pruža informacije o aktualnim događanjima, festivalima i specifičnim lokalnim ponudama, što posjetiteljima omogućuje prilagođavanje putovanja prema vlastitim interesima. Ovaj model oslanja se na korištenje mobilnih aplikacija i digitalnih vodiča koji olakšavaju planiranje i povećavaju angažman turista.

Moguća primjena - obzirom na bogatu kulturnu i prirodnu ponudu, Slavonija i Baranja mogu razviti sličnu digitalnu platformu koja bi povezala kulturne, prirodne i enološke atrakcije regije. Platforma bi omogućila turistima da kreiraju vlastite itinerare, uključujući posjete vinskim cestama, povijesnim lokalitetima i prirodnim ljepotama. Virtualne ture kroz kulturne i povijesne znamenitosti, kao i interaktivni vodiči, omogućili bi turistima dublje iskustvo regije. Ova platforma bi također olakšala promociju lokalnih manifestacija, kao što su Vinkovačke jeseni i Đakovački vezovi, što bi dodatno privuklo posjetitelje zainteresirane za autentična iskustva.

3.1.6. Seville Smart Accessibility Tourist & Events App (Sevilja, Španjolska)

Aplikacija Seville Smart Accessibility Tourist & Events koristi GIS tehnologiju i alate umjetne inteligencije za olakšavanje pristupa gradskim znamenitostima i turističkim rutama. Aplikacija pruža informacije o pristupačnosti u stvarnom vremenu, uključujući stanje cesta, gužve i turističke događaje. Ova platforma omogućuje turistima, uključujući osobe s invaliditetom i obitelji s djecom, planiranje svojih posjeta na jednostavan i efikasan način.

Moguća primjena - ova tehnologija može se primijeniti za olakšavanje pristupa prirodnim i kulturnim znamenitostima u Slavoniji i Baranji. Na primjer, aplikacija bi mogla povezivati vinske ture, kulturne manifestacije i prirodne lokalitete nudeći turistima informacije o dostupnosti, vremenskim uvjetima i gužvama. Time bi se unaprijedila infrastruktura i pružila dodatna sigurnost posjetiteljima, posebice onima s ograničenom pokretljivošću.

3.1.7. Pafos Smart Parking System (Pafos, Cipar)

Pametni parking sustav u Pafosu koristi tehnologiju za praćenje i obavješćavanje turista o slobodnim parkirnim mjestima u stvarnom vremenu. Sustav ne samo da olakšava pronalaženje parkinga, već smanjuje prometne gužve i zagađenje zraka. Korištenjem aplikacija, turisti i lokalni stanovnici mogu brzo pronaći dostupna parkirna mjesta, čime se štedi vrijeme i smanjuje emisija ugljičnog dioksida.

Moguća primjena - uvođenje pametnog sustava za parking u gradovima poput Osijeka, Vinkovaca ili Vukovara moglo bi olakšati dolazak turista na ključne kulturne manifestacije. Posebno tijekom većih događanja kao što su Vinkovačke jeseni, ovakav sustav bi omogućio bolju organizaciju prometa i smanjenje gužvi, istovremeno doprinoseći smanjenju onečišćenja zraka u urbanim područjima.

3.1.8. Myth of Aphrodite AR App (Pafos, Cipar)

Aplikacija Myth of Aphrodite AR koristi proširenu stvarnost (AR) kako bi turistima omogućila interaktivno istraživanje mita o Afroditi, božici ljubavi i ljepote. Korisnici aplikacije mogu uživati u vodiču koji ih vodi kroz ključne lokalitete povezane s mitom o Afroditi, uz AR prikaze na četiri ključne točke. Aplikacija također uključuje digitalni vodič za Pafos UNESCO-ov arheološki park, s bogatim sadržajem poput videozapisa i galerija.

Moguća primjena - primjena proširene stvarnosti može značajno obogatiti iskustvo turista u Slavoniji i Baranji, posebice na povijesnim lokalitetima kao što su Tvrđa u Osijeku ili arheološko nalazište Vučedol. Korištenjem AR tehnologije, turisti bi mogli doživjeti virtualne rekonstrukcije povijesnih događaja i građevina te naučiti više o bogatoj povijesti i mitovima koji okružuju ove destinacije. Takva tehnologija povećala bi interaktivnost i privlačnost turističke ponude.

3.1.9. Kranj Long Table, Green Culinary Event (Kranj, Slovenija)

Kranj je pokrenuo inicijativu Long Table, održavajući veliki zeleni kulinarski događaj s lokalnim sastojcima, pri čemu je sav višak hrane bio podijeljen socijalno ugroženim skupinama. Ovaj događaj fokusiran je na promociju održivosti u gastronomiji te je bio prvi događaj u Kranju gdje je mjerena ugljična emisija. Kranj je također implementirao mjere za smanjenje emisija kroz korištenje električne energije iz obnovljivih izvora i poticanje održivog prijevoza.

Moguća primjena - ovaj primjer može poslužiti kao inspiracija za organizaciju sličnih održivih gastronomskih događanja u Slavoniji i Baranji, koristeći lokalne proizvode poput slavonskog kulena, fiš-paprikaša i vina iz Baranje. Korištenje održivih praksi tijekom manifestacija može povećati ekološku svijest te promovirati lokalne proizvođače. Istovremeno, donacije viška hrane i promocija održivog prijevoza mogu dodatno doprinijeti očuvanju okoliša i društvenoj odgovornosti.

3.2. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

3.2.1. Etnoland Dalmati (Pakovo Selo, Šibensko-kninska županija)

Etnoland Dalmati u Pakovu Selu jedan je od najboljih primjera kulturno-turističke revitalizacije ruralnih dijelova Dalmacije. Ovaj projekt je osmišljen kako bi posjetiteljima približio tradicionalni način života Dalmatinske zagore kroz autentične prikaze starih

običaja, arhitekture i svakodnevnog života. Posjetitelji mogu istraživati stare kamene kuće, muzej tradicijskih alata i zanata, te sudjelovati u lokalnim manifestacijama. Restoran unutar kompleksa nudi tradicionalna dalmatinska jela spravljena prema starim receptima, a turisti mogu sudjelovati u radionicama pripreme hrane i lokalnih proizvoda. Etnoland Dalmati organizira i večeri koje uključuju tradicionalnu glazbu i ples. Ovaj kulturni park postao je popularno turističko odredište zahvaljujući povezanosti s lokalnom zajednicom koja podržava očuvanje starih običaja i zanata. Etnoland Dalmati također surađuje s lokalnim obiteljskim gospodarstvima, potičući tako održivi razvoj ruralnog turizma u Dalmatinskoj zagori. Ovaj projekt uspješno promovira kulturnu baštinu, održava lokalne običaje živima te nudi posjetiteljima autentično iskustvo, dok istovremeno doprinosi gospodarskom razvoju ruralnog područja.

3.2.2. Ruralni turizam Zlatna Greda (Baranja)

Zlatna Greda nalazi se u srcu Baranje, unutar Parka prirode Kopački rit. Ovo ekološko imanje razvilo je koncept ruralnog i ekoturizma, kombinirajući prirodne ljepote Baranje s avanturističkim aktivnostima. Posjetitelji mogu sudjelovati u različitim aktivnostima u prirodi, poput vožnje biciklom kroz prirodne staze, kajakarenja po Kopačkom ritu, promatranja ptica ili šetnji šumama i močvarama. Zlatna Greda nudi i edukativne radionice i seminare o održivom razvoju i ekologiji, što privlači i obitelji s djecom, ali i turiste zainteresirane za zaštitu okoliša. Jedan od važnih aspekata Zlatne Grede je i održivost. Imanje koristi obnovljive izvore energije i prati stroge ekološke standarde kako bi očuvalo prirodu Baranje. Posjetitelji imaju priliku boraviti u ekološkim smještajnim kapacitetima te uživati u lokalnim delicijama spravljenim od ekološki proizvedenih namirnica s imanja. Zlatna Greda savršen je primjer uspješne integracije ekoturizma i edukacije o okolišu u ruralnom turizmu. Ovaj model može biti inspiracija za sve koji žele razvijati održivi turizam u zaštićenim prirodnim područjima.

3.2.3. OPG Kezele (Šumećani, Moslavina)

OPG Kezele jedno je od najsvjetlijih primjera uspješnog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koje se uspješno bavi ruralnim turizmom. Gospodarstvo se nalazi u Moslavini i nudi posjetiteljima autentičan doživljaj života na selu, uključujući boravak u tradicionalno uređenim smještajnim objektima i kušanje domaćih proizvoda. OPG Kezele proizvodi vlastito vino, rakiju, suhomesnate proizvode te druge poljoprivredne proizvode koje posjetitelji mogu kušati tijekom boravka. Restoran na imanju nudi autentična jela pripremljena po starim receptima. Gospodarstvo se također može pohvaliti etno-muzejom u kojem su izloženi stari alati i predmeti vezani uz tradicionalnu poljoprivredu i život u Moslavini. Osim toga, posjetitelji mogu sudjelovati u raznim manifestacijama poput vožnje kočijom, berbe grožđa i drugih sezonskih poslova. OPG Kezele ističe važnost očuvanja kulturne baštine, povezujući turizam s poljoprivrednim aktivnostima. OPG Kezele uspješno spaja poljoprivrednu proizvodnju i turizam, pružajući posjetiteljima jedinstveno iskustvo seoskog života i promovirajući lokalne običaje i proizvode.

3.2.4. Kuća prirode u Gorskom Kotaru (Gorski kotar)

Kuća prirode u Gorskom Kotaru je inovativan projekt koji kombinira edukaciju o prirodnom nasljeđu i održivom razvoju s turističkom ponudom u ovom planinskom području. Kuća prirode djeluje kao centar za ekoturizam i nudi brojne aktivnosti poput vođenih tura kroz šume Gorskog kotara, planinarenja, promatranja životinja i edukacije o biodiverzitetu regije. Programi su prilagođeni školama, obiteljima te turistima koji žele naučiti više o očuvanju prirode. Ovaj projekt ističe se i po svojoj održivosti, jer koristi obnovljive izvore energije te je primjer ekološki prihvatljivog upravljanja prirodnim resursima. Posjetitelji također mogu sudjelovati u radionicama o održivom upravljanju šumama i zaštiti divljih životinja, što doprinosi podizanju svijesti o važnosti očuvanja okoliša. Kuća prirode pokazuje kako ruralni turizam može doprinijeti edukaciji o zaštiti okoliša, promovirati održivi razvoj te istovremeno privući turiste koji žele aktivan odmor u prirodi.

3.2.5. Pustara Višnjica (Slavonija)

Pustara Višnjica je ekološko imanje i turistički kompleks smješten u Slavoniji, koji nudi autentično iskustvo boravka na farmi. Višnjica je revitalizirana stara pustara (gospodarstvo) koja danas služi kao ekološka farma s poljoprivrednom proizvodnjom, smještajem i raznovrsnim turističkim sadržajima. Gosti mogu sudjelovati u brojnim aktivnostima poput jahanja, vožnje kočijom, biciklizma i raznih edukativnih programa vezanih uz poljoprivredu. Pustara također nudi ekološke proizvode uzgojene na imanju, a restoran koristi isključivo lokalne i ekološki proizvedene sastojke. Osim poljoprivrednih aktivnosti, Pustara Višnjica organizira razne kulturne događaje i festivale koji promoviraju slavonsku kulturu i običaje. Ovo imanje nudi i smještaj u obnovljenim tradicionalnim kućama, pružajući gostima priliku da dožive autentičan život na slavonskom selu. Pustara Višnjica uspješno kombinira poljoprivrednu proizvodnju s turizmom, pružajući ekološki prihvatljive sadržaje, što doprinosi razvoju ruralnog turizma u Slavoniji.

3.2.6. Vuglec Breg (Zagorje)

Vuglec Breg je seosko imanje smješteno u srcu Hrvatskog zagorja, koje je obnovljeno i pretvoreno u turistički kompleks. Projekt revitalizacije uključio je obnovu tradicionalnih zagorskih hiža (kuća), koje danas služe kao smještajni objekti za turiste. Imanje također nudi vinograde i vinski podrum, gdje gosti mogu uživati u degustaciji domaćih vina proizvedenih na imanju. Uz smještaj, Vuglec Breg nudi aktivnosti poput biciklizma, planinarenja te uživanje u domaćoj kuhinji u restoranu koji koristi lokalne namirnice. Osim vinske i gastronomske ponude, Vuglec Breg je posvećen očuvanju prirode te posjetiteljima nudi priliku za uživanje u čistom zraku i netaknutoj prirodi. Gosti se mogu opustiti u tradicionalnom ambijentu, uživajući u bogatoj kulturi i prirodnim ljepotama Zagorja. Vuglec Breg uspješno spaja očuvanje kulturne baštine i tradicionalne arhitekture s modernim turističkim potrebama. Kombinacijom smještaja, vinogradarstva i aktivnosti na otvorenom, ovaj projekt doprinosi razvoju ruralnog turizma i poticanju održivih turističkih praksi.

3.2.7. Eko-etno selo Stara Kapela (Slavonija)

Stara Kapela je eko-etno selo koje je kroz obnovu starih slavonskih kuća i očuvanje lokalnih običaja postalo atraktivna turistička destinacija. Selo je pažljivo restaurirano kako bi se sačuvala autentična slavonska arhitektura, a gosti mogu boraviti u tradicionalno uređenim kućama koje nude moderan komfor. Turistička ponuda uključuje radionice o tradicijskim zanatima, poljoprivrednim radovima te organizaciju manifestacija koje promiču lokalnu kulturu i običaje. Stara Kapela također promovira održivi turizam i zaštitu okoliša, integrirajući prirodne resurse u turističku ponudu. Posjetitelji mogu uživati u šetnjama prirodom, biciklističkim turama te edukativnim aktivnostima koje povezuju ruralni način života i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti Slavonije. Stara Kapela je uspješan primjer kako očuvanje kulturne baštine može postati temelj turističke ponude. Povezujući autentičnost, lokalnu zajednicu i turizam, projekt doprinosi održivom razvoju ruralnih zajednica te očuvanju tradicija i običaja.

3.2.8. Agroturizam San Mauro (Istra)

Agroturizam San Mauro smješten je u srcu Istre, nedaleko od mjesta Momjan i predstavlja spoj tradicionalne istarske poljoprivrede i modernog turizma. Ovo poljoprivredno imanje nudi smještaj u obnovljenim kamenim kućama koje zadržavaju autentični istarski stil, ali su prilagođene suvremenim potrebama gostiju. Gosti mogu uživati u berbi grožđa i maslina te sudjelovati u proizvodnji maslinovog ulja i vina, što im pruža autentično iskustvo života na istarskom imanju. Posebnost ovog agroturizma je što nudi mogućnost sudjelovanja u svim fazama poljoprivredne proizvodnje, čime se posjetiteljima omogućuje dublje povezivanje s lokalnim načinom života. Uz poljoprivredne aktivnosti, posjetitelji mogu uživati u lokalnim delicijama koje se pripremaju od svježe uzgojenih sastojaka iz vlastitog vrta. Restoran na imanju nudi tradicionalna istarska jela, a posebna pažnja posvećuje se korištenju domaćih proizvoda u gastronomiji. Osim toga, posjetitelji mogu istraživati okolne vinograde i maslinike, sudjelovati u vođenim turama kroz predivne pejzaže Istre. Agroturizam San Mauro uspješno kombinira poljoprivredu i turizam, promovirajući održivost i očuvanje istarskih tradicija.

3.3. Mogućnosti primjene storytellinga

3.3.1. Storytelling kroz legende – Ogulin i Ivanina kuća bajke

Ivanina kuća bajke u Ogulinu koristi priče i legende vezane za narodnu predaju te književni opus Ivane Brlić-Mažuranić, poznate autorice bajki. Ovaj centar povezuje bajke i legende s povijesnim znamenitostima i prirodnim ljepotama Ogulina. Kroz vođene ture i interaktivne radionice, posjetitelji upoznaju likove iz bajki, kao što su Regoč i Stribor, ali i mitove i legende koje su povezane s lokalnim znamenitostima poput Đulinog ponora. Priča o Ivani Brlić-Mažuranić nije samo povijesni prikaz njezina života, već priča koja živi kroz bajkovite ture, čime se posjetitelji osjećaju kao dio čarobnog svijeta.

Primjena u Slavoniji i Baranji: Sličan pristup mogao bi se primijeniti na slavonske legende i narodne predaje. Mnogi dijelovi Slavonije bogati su pričama o vilama, zmajevima i drugim mitološkim bićima, a takve priče mogle bi se integrirati u turističke ture ili manifestacije, čime bi posjetitelji kroz bajke i mitove otkrivali kulturnu i povijesnu baštinu regije. Povezivanje lokalnih povijesnih znamenitosti s pričama iz mitologije ili povijesnim legendama moglo bi obogatiti turističku ponudu.

3.3.2. Storytelling kroz povijest vina – Istra i legenda o Teranu

Istra ima dugu tradiciju vinogradarstva, a jedan od zanimljivih primjera storytellinga veže se uz legendu o vinu Teran. Ova sorta grožđa specifična za Istru ima bogatu povijest i važan je dio istarskog identiteta. Kroz razne vinske ture, priče o Teranu isprepliću se s legendama o rimskim vojnicima i srednjovjekovnim vitezovima koji su ovo vino smatrali eliksirom snage i dugovječnosti. Vinske kuće koriste ove priče kako bi posjetiteljima pružile dublje razumijevanje povijesti, važnosti vinogradarstva i kulture vina u Istri.

Primjena u Slavoniji i Baranji: Sličan koncept mogao bi se primijeniti na vinogradarstvo u Baranji i priče o slavonskim sortama grožđa poput Graševine. Kreiranje storytellinga oko povijesti vina u regiji, uključujući legende o drevnim narodima koji su tu živjeli, moglo bi se povezati s turističkim vinskim turama i manifestacijama. Kroz priče poput druženja Marije Terezije i baruna Trenka u Kutjevačkom podrumu, vino bi dobilo dodatnu dimenziju, a turisti bi uživali ne samo u degustaciji već i u povijesnim i zabavnim pričama vezanim uz lokalne podrumne i vinograde.

3.3.4. Storytelling kroz autohtonu proizvodnju – Eko-etno selo Gornje Međimurje

Eko-etno selo u Međimurju koristi storytelling kako bi posjetiteljima predstavili autentičan način života na seoskim imanjima. Domaćini prenose priče o obiteljskim tradicijama u poljoprivredi, starim alatima i tehnikama uzgoja koje su se koristile generacijama. Poseban naglasak stavljen je na očuvanje autohtonih sorti povrća i voća, te tradicionalnih metoda obrade tla i uzgoja životinja. Posjetitelji mogu sudjelovati u poljoprivrednim aktivnostima, dok slušaju priče o tome kako su se te tehnike razvijale i čuvale kroz povijest.

Primjena u Slavoniji i Baranji: U Slavoniji, storytelling o autohtonim poljoprivrednim praksama mogao bi se koristiti na seoskim gospodarstvima koja se bave uzgojem tradicionalnih sorti povrća i voća, te stočarstvom. Kroz priče o tradicionalnim metodama uzgoja i prenošenja znanja s generacije na generaciju, posjetitelji bi dobili uvid u bogatu poljoprivrednu baštinu regije, a sudjelovanjem u tim aktivnostima postali bi dijelom te priče.

3.3.5. Storytelling kroz kulturnu baštinu – Dalmatinska Zagora i priče o stećcima

U Dalmatinskoj Zagori, storytelling se često koristi kako bi se turistima približili stećci, srednjovjekovni nadgrobni spomenici koji su značajan dio povijesti ovog područja. Kroz ture koje obuhvaćaju posjet stećcima, vodiči pričaju priče o viteškoj časti, ratovima i

lokalnim herojima koji su sahranjeni ispod tih kamenih ploča. Legende o duhovima i mitovi povezani s ovim mističnim spomenicima stvaraju poseban doživljaj za posjetitelje, a kroz te priče steći postaju simbol povijesti i tradicije regije.

Primjena u Slavoniji i Baranji: Slične priče mogle bi se povezati s povijesnim lokalitetima u Slavoniji, kao što su arheološka nalazišta u Vučedolu ili stari dvorci u regiji. Kroz storytelling o povijesnim likovima i lokalnim legendama, povijesni spomenici i arheološki lokaliteti mogli bi se učiniti privlačnijima posjetiteljima koji žele saznati više o slavenskoj mitologiji povezanoj s ovim područjem.

4. Ključne preporuke

Turistička privlačnost Slavonije i Baranje temelji se na jedinstvenom spoju prirodnih ljepota, bogate kulturno-povijesne baštine i autentične eno-gastronomске ponude. Po stoji veliki potencijal za privlačenje turista koji traže iskustva izvan klasičnih primorskih destinacija. Temeljem analize stanja i pregleda dobrih praksi detektirani su ključni čimbenici razvoja turizma u Slavoniji i Baranji koji su pobliže opisani u Tablici 1.

Tablica 1: Čimbenici razvoja turizma u Slavoniji i Baranji

Faktor	Opis
Kulturna baština	Bogata povijesna baština regije uključuje barokne utvrde, dvorce, crkve, te arheološke lokalitete. Unapređenje muzeja, digitalizacija povijesnih lokaliteta (VR/AR), promocija kulturnih manifestacija kao turističkih atrakcija.
Gastronomija	Slavonija i Baranja poznate su po tradicionalnim jelima poput kulena, fiš-paprikaša, čobanca, suhomesnatih proizvoda te po proizvodnji kvalitetnih vina. Razvoj gastronomskih tura, organizacija kulinarskih radionica i festivala posvećenih lokalnim jelima i vinima
Ruralni turizam	Postoje brojna seoska domaćinstva gdje turisti mogu boraviti i sudjelovati u poljoprivrednim aktivnostima (berba, spravljanje lokalnih specijaliteta) te uživati u prirodi. Razvoj tematskih tura (poljoprivredne i ekološke aktivnosti), proširenje kapaciteta seoskih domaćinstava, promocija održivog smještaja.
Ekoturizam	Kopački rit, jedno od najvećih močvarnih područja u Europi i rijeke Drava i Dunav, nude mogućnosti za turiste. Povećanje kapaciteta za aktivnosti u prirodi (vožnja čamcima, biciklističke staze), edukacijske ture u prirodnim rezervatima.
Manifestacije i festivali	Vinkovačke jeseni, Đakovački vezovi, te ostali kulturni festivali i događaji promoviraju tradiciju, kulturu i gastronomiju regije. Promocija manifestacija na međunarodnoj razini, unapređenje infrastrukture za održavanje velikih događaja, povećanje smještajnih kapaciteta.
Vinski turizam	Slavonija i Baranja su poznate po vinogradima i vinarijama s dugom tradicijom u proizvodnji lokalnih sorti vina. Razvoj vinskih ruta, vinskih festivala i radionica, povećanje turističkih usluga vezanih uz posjet vinskim područjima i vinogradima.
Pristupačnost i infrastruktura	Potreba za boljom povezanošću između ruralnih područja i glavnih gradova, kao i poboljšanje turističke infrastrukture. Investicije u cestovnu infrastrukturu, povećanje kvalitete smještajnih kapaciteta i uvođenje digitalnih turističkih vodiča (mobilne aplikacije).
Održivi turizam	Fokus na ekološki prihvatljive prakse u turizmu, uključujući održivi smještaj, korištenje lokalnih resursa, promociju ekoloških turističkih proizvoda. Poticanje eko-turističkih aktivnosti, uvođenje ekoloških standarda za smještaj, promocija lokalnih eko-proizvoda i usluga.

Izvor: autorica

Za snažniji turistički razvoj Slavonije i Baranje, važno je primijeniti sveobuhvatne strategije koje će osigurati dugoročnu održivost i konkurentnost ovih regija na turističkom tržištu. Poseban naglasak želi se staviti na *storytelling* kao moćan alat u promociji turizma jer pomaže turistima da se povežu s destinacijom na emotivnoj razini. Priče o lokalnim običajima, povijesnim događajima i legendama mogu oživjeti destinaciju i omogućiti turistima da bolje razumiju i cijene kulturnu baštinu i tradiciju. Sljedeće strategije mogu biti ključne za unapređenje turizma. (Tablica 2)

Tablica 2: *Prijedlog strategija za održivi razvoj*

Strategija	Opis	Primjeri implementacije
Razvoj održivog i ekoturizma	Poticanje ekološki osviještenih praksi u turizmu i očuvanje prirodnih resursa kroz ponude poput ekotura, edukativnih šetnji i biciklizma.	Promocija Kopačkog rita kroz ekoture, vožnje čamcima i promatranje ptica; razvoj biciklističkih ruta.
Diversifikacija turističke ponude	Širenje ponude kako bi uključivala više vrsta turizma, poput kulturnog, gastronomskog, povijesnog i avanturističkog turizma.	Razvoj tematskih tura (povijesne ture kroz Osječku Tvrđu i vinske ture u Iloku i Baranji).
Jačanje infrastrukture i pristupačnosti	Poboljšanje prometne infrastrukture, smještajnih kapaciteta i digitalnih alata za lakšu dostupnost i bolje iskustvo turista.	Modernizacija cesta prema ruralnim područjima; uvođenje mobilnih aplikacija za turističke vodiče i informacije.
Digitalizacija turističke ponude	Uvođenje digitalnih rješenja za jednostavan pristup informacijama, interaktivne karte i AR/VR vodiče za povijesne lokalitete.	Digitalni vodiči s AR prikazom Osječke Tvrđe ili Dvorca Odescalchi u Iloku; aplikacije za planiranje tura.
Promocija autentičnih lokalnih proizvoda	Isticanje lokalnih proizvoda (vino, kulen, rakija) i povezivanje turista s autentičnim slavonskim iskustvima kroz festivale i radionice.	Degustacije vina i hrane u ruralnim domaćinstvima, sudjelovanje u izradi kulena ili berbi grožđa.
Poticanje suradnje između dionika	Zajednički projekti između turističkih zajednica, lokalnih proizvođača, privatnog sektora i lokalnih zajednica za razvoj održivog turizma.	Organizacija vinskih i gastronomskih festivala u suradnji s lokalnim vinarima i restoranima te turističkim agencijama.
Razvoj posebnih oblika turizma	Ulaganje u zdravstveni, vjerski, sportski i avanturistički turizam kako bi se privukli specifični segmenti turista.	Razvoj zdravstvenog turizma kroz toplice, sportsko-rekreativni turizam uz rijeke Dravu i Dunav, te vjerski turizam u Aljmašu.
Storytelling kao alat promocije	Korištenje priča o lokalnim običajima, legendama i povijesnim događajima kako bi se stvorila dublja povezanost turista s destinacijom.	Priče o prapovijesnoj Vučedolskoj kulturi, legendama o Osječkoj Tvrđi i vinskim pričama iz Iloka.

Izvor: prijedlog autorice

Slavonija i Baranja imaju iznimne potencijale za razvoj turizma kroz ekološki prihvatljive prakse, digitalizaciju, autentične proizvode i *storytelling* može dodatno unaprijediti promociju i diverzificirati ponudu, privlačeći turiste kroz emotivne i edukativne priče koje stvaraju jedinstven doživljaj. Primjenom ovih strategija, Slavonija i Baranja mogu unaprijediti cjelokupnu turističku ponudu. Kombinacija predloženih strategija može omogućiti dugoročno održiv i konkurentan turistički razvoj.

5. Zaključak

Turistički razvoj Slavonije i Baranje temelji se na prepoznavanju ključnih potencijala i izazova s kojima se suočavaju. Bogata kulturna i povijesna baština, iznimna gastronomska tradiciju i prirodne ljepote pogodne su za razvoj različitih oblika turizma. Da bi se ostvario puni turistički potencijal, ključno je strateški promišljati razvoj, sagledavajući sve moguće benefite i potencijalne opasnosti. Održivi turizam treba predstavljati temeljnu smjernicu budućeg razvoja. Prirodni resursi poput Kopačkog rita pružaju ogromne mogućnosti za razvoj ekoturizma, no zahtijevaju pažljivo upravljanje kako bi se očuvali u svom izvornom obliku. Održivi pristupi moraju uključivati ograničenje broja posjetitelja na osjetljivim lokacijama, korištenje obnovljivih izvora energije i edukaciju lokalnog stanovništva i turista o važnosti očuvanja okoliša. Ovaj pristup štiti resurse i privlači i rastući broj ekološki osviještenih turista koji traže destinacije očuvane prirode. Razvoj raznovrsnih oblika turizma ključan je za privlačenje šireg spektra turista kojima se trebaju pružiti autentična iskustva. Ruralni turizam koji podrazumijeva boravak na seoskim gospodarstvima i sudjelovanje u poljoprivrednim aktivnostima može dodatno obogatiti ponudu i privući turiste koji žele dublje povezivanje s lokalnom zajednicom i prirodom.

Korištenje digitalnih tehnologija za unapređenje turističke ponude nužno je u suvremenom turizmu. Primjena digitalnih vodiča, interaktivnih karata i mobilnih aplikacija omogućit će turistima lakše planiranje putovanja i jednostavniji pristup informacijama o atrakcijama, smještaju i događanjima. Slavonija i Baranja mogu koristiti tehnologije poput AR/VR vodiča za oživljavanje povijesnih lokaliteta, čime se turistima omogućuje dublje iskustvo istraživanja prošlosti. Manifestacije i festivali koji promiču lokalnu gastronomiju, običaje i zanate trebaju biti neizostavni dio turističke ponude. čime se Slavonija i Baranja pozicioniraju kao destinacije koje nude jedinstvena iskustva i povezuju. Suradnja između lokalnih turističkih zajednica, privatnog sektora, lokalne vlasti i državnih institucija nužna je za održiv i koordiniran razvoj turizma. Zajednički projekti između vinarija, restorana, smještajnih objekata i lokalnih turističkih agencija mogu doprinijeti boljoj promociji, te stvaranju integriranih turističkih proizvoda. Važno je uključiti lokalno stanovništvo u procese donošenja odluka kako bi turizam bio usklađen s potrebama zajednice.

Unatoč značajnom potencijalu, Slavonija i Baranja suočavaju se s nekoliko ograničenja. Jedan od ključnih izazova je nedostatna infrastruktura, posebice prometna povezanost ruralnih područja, koja otežava dolazak turista. Relativno slaba međunarodna prepoznatljivost regija zahtijeva veća ulaganja u marketinške kampanje i razvoj digitalnih platformi. Potrebno je uložiti i dodatne napore u edukaciju lokalnog stanovništva o održivim praksama.

Literatura

- Bartoluci, M., Hendija, Z. i Petračić, M. (2015). Possibilities of sustainable development of rural tourism in continental Croatia. *Acta turistica*, 27(2).
- Buckley, R., Gretzel, U., Scott, D., Weaver, D. i Becken, S. (2015). Tourism megatrends. *Tourism Recreation Research*, 40(1), 59-70.
- Buhalis, D., Leung, X. Y., Fan, D., Darcy, S., Chen, G., Xu, F., ... i Farmaki, A. (2023). Tourism 2030 and the contribution to the sustainable development goals: the tourism review viewpoint. *Tourism Review*, 78(2), 293-313.
- Chon, K. K. S. i Hao, F. (2024). Technological evolution in tourism: a Horizon 2050 perspective. *Tourism Review*.
- Coşkun, G. (2021). Authentic experience in tourism and commodification. *Journal of Tourism Leisure and Hospitality*, 3(2), 95-102.
- Dwyer, L. (2023). Resident well-being and sustainable tourism development: The 'capitals approach'. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(9), 2119-2135.
- Edgell Sr, D. L. (2019). *Managing sustainable tourism: A legacy for the future*. Routledge.
- Genc, V. i Gulertekin Genc, S. (2023). The effect of perceived authenticity in cultural heritage sites on tourist satisfaction: the moderating role of aesthetic experience. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 6(2), 530-548.
- Grgić, I., Hadelan, L., Krznar, S. i Zrakić, M. (2017). Could rural tourism revitalize rural areas in Croatia?. *Agroeconomia Croatica*, 7(1), 98-108.
- Han, D. I. D., Weber, J., Bastiaansen, M., Mitas, O. i Lub, X. (2019). Virtual and augmented reality technologies to enhance the visitor experience in cultural tourism. *Augmented reality and virtual reality: The power of AR and VR for business*, 113-128.
- Kelić, I., Erceg, A. i Čandrlić-Dankoš, I. (2020). Increasing tourism competitiveness: Connecting blue and green Croatia. *Journal of Tourism and Services*, 11(20), 132-149.
- Leading Examples of Smart Tourism practices in Europe from the 2024 European Capital of Smart Tourism competition, European Commission, 2024
- McKinsey & Company, Now boarding: Faces, places, and trends shaping tourism in 2024
- Murphy, P. E. i Price, G. G. (2012). Tourism and sustainable development. In *Global tourism* (pp. 167-193). Routledge.
- Ning, W. (2017). Rethinking authenticity in tourism experience. In *The political nature of cultural heritage and tourism* (pp. 469-490). Routledge.

- Payne, J. E., Nazlioglu, S. i Mervar, A. (2023). Regional tourism convergence: a disaggregated analysis of Croatia. *Applied economics*, 55(52), 6149-6169.
- Pencarelli, T. (2020). The digital revolution in the travel and tourism industry. *Information Technology & Tourism*, 22(3), 455-476.
- Rachão, S. A. S., de Jesus Breda, Z., de Oliveira Fernandes, C. i Joukes, V. N. P. M. (2021). Drivers of experience co-creation in food-and-wine tourism: An exploratory quantitative analysis. *Tourism Management Perspectives*, 37, 100783.
- Revfine: 21 Key Technology Trends Emerging in the Travel Industry in 2024. Preuzeto s (<https://www.revfine.com/technology-trends-travel-industry/>)
- Shariffuddin, N. S., Zain, W. M. i Azinuddin, M. (2020). Collaborative challenges among stakeholders on tourism destination competitiveness. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 13(1), 454-466.
- Šimundić, B., Škokić, V. i Čaušević, S. (2022). Cultural Heritage Tourism in EU Policy Discourse: A Case Study of Croatia. In *Tourism Planning and Development in Eastern Europe* (pp. 100-116). GB: CABI.
- Singh, P. i Sharma, D. (2023). Technological Innovations in Tourism Businesses: A Study on Contemporary Trends. In *Embracing Business Sustainability Through Innovation and Creativity in the Service Sector* (pp. 141-154). IGI Global.
- Slatinac, D. (2016). *Razvoj kontinentalnog turizma u Slavoniji i Baranji* (Doctoral dissertation, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. Faculty of Economics in Osijek. Chair of Marketing).
- Stem, C. J., Lassoie, J. P., Lee, D. R., Deshler, D. D. i Schelhas, J. W. (2003). Community participation in ecotourism benefits: The link to conservation practices and perspectives. *Society & Natural Resources*, 16(5), 387-413.
- World Tourism Organization (UNWTO), International Tourism Highlights, 2020 Edition, Madrid, 2020. Preuzeto s <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284422456>
- World Tourism Organization (2023). International Tourism Highlights, 2023 Edition – The impact of COVID-19 on tourism (2020–2022), October 2023, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284424986>
- Zhao, Z. F. i Li, Z. W. (2023). Destination authenticity, place attachment and loyalty: evaluating tourist experiences at traditional villages. *Current Issues in Tourism*, 26(23), 3887-3902.

CONTEMPORARY TRENDS IN TOURISM AS AN OPPORTUNITY TO CREATE NEW TOURIST EXPERIENCES IN SLAVONIA AND BARANJA

Lidija BAGARIĆ

University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management, Primorska 46,
Opatija, Croatia
lidijab@fthm.hr

Abstract

Tourism as a phenomenon is extremely dynamic and constantly changing, especially under the influence of new technologies, social trends and the specific needs of tourists. Croatia is recognized on the world tourism market as a highly desirable destination that contributes significantly to overall economic development. Although tourism in the coastal area plays a dominant role, continental tourism also offers significant potential for the development of new tourist experiences. Slavonia and Baranja, as leading regions of continental Croatia, are rich in historical and cultural heritage, traditions and natural beauty, but are often undervalued in terms of tourism. Therefore, the purpose of this paper is to examine the potentials and challenges of tourism development in Slavonia and Baranja and to identify strategies that can contribute to stronger tourism development. The paper attempts to answer the research question: Do the contemporary trends in tourism open up new opportunities for the development of tourism products in Slavonia and Baranja, and what are the key factors for success? Accordingly, the possibilities for opening new opportunities for the continental part of Croatia are analysed. The factors that influence the tourist attraction of Slavonia and Baranja will be also analysed, including cultural heritage, gastronomy, rural tourism and activities related to nature and ecotourism. The aim of the research is to provide an insight into the contemporary trends in tourism and to analyse how trends such as the demand for authentic experiences, sustainable tourism and digital transformation can provide new opportunities for the development of this part of Croatia. Through examples of good practice, the possibilities of integrating traditional and innovative tourism content into new tourism experiences will be explored. The results indicate the importance of cooperation between tourism stakeholders, the local community and state institutions in promoting the attractiveness of Slavonia and Baranja and the need to encourage further initiatives for the sustainable development of tourism in this part of Croatia. It was concluded that there is no lack of ideas and innovations, but that there is a need for greater cooperation between stakeholders in shaping and promoting tourism values. The aim of this work is also to provide guidelines and recommendations for the further development of tourism in Slavonia and Baranja in order to promote sustainable development and strengthen competitiveness.

Keywords: tourism, trends, Slavonia and Baranja, development potential

Key message of the paper: Tourism is dynamic and is influenced by new technologies, social trends and tourist needs, creating new opportunities for the development of continental tourism. The article examines the current trends in tourism and analyses the factors that influence the tourist attractiveness of Slavonia and Baranja, emphasising the need for content integration and cooperation between stakeholders.